

REVERENDISSIMO SERENISSIMOQVE
PRINCIPI AC DOMINO
DN. MAVRITIO GVILIELMO

POSTVLATO ADMINISTRATORI EPISCOPATVS NVMBVR-
GENSIS, SAXONIAE, IVLIACI, CLIVIAE AC MONTIVM, AN-
GARIAE WESTPHALIAEQVE DVCI, LANDGRAVIO THVRIN-
GIAE, MARCHIONI MISNIAE, SVPERIORIS ET
INFERIORIS LVSATIAE, PRINCIPI HENNEBERGIAE
COMITI MARCAE ET RAVENSBERGAE, DYNA-
STAE RAVENSTEINII, ETC.

PRINCIPI AC DOMINO SVO CLEMENTISSIMO

IVXTA ET

SERENISSIMAE PRINCIPI AC DOMINAE
DN. MARIAE AMALIAE

SAXONIAE, IVLIACI, CLIVIAE, AC MONTIVM, ANGARIAE
WESTPHALIAEQVE DVCI, ETC. NATAE MARCHIONISSAE
DOMVS ELECTORALIS BRANDENBVRGENSIS ETC.

PRINCIPI AC DOMINAE SVAE CLEMENTISSIMAE

PROPTER SPEM DIVINITVS IMPLETAM

ET FILIVM SVCCESOREM

A DEO DATVM

SERENISSIMVM PRINCIPEM
FRIDERICVM AVGVSTVM

SAXONIAE, IVLIACI, CLIVIAE AC MONTIVM, ANGA-
RIA, WESTPHALIAEQVE DVCEM, ETC.

IN REGIMINE FAVSTO

ET BONIS OMINIBVS FORTVNATO

PORRO SVMMA OMNIA

SVBIECTISSIMO ANIMI CVLTV

PRECATVR

ET ORATIONEM HANC NATALITIAM

OFFERT DEVOTISSIMVS VASALLVS

GOTTLOB FRIDEMANNVS DE POELNITZ.

IE N A E

LITTERIS KREBSIANIS.

C I O I O C C.

REVERENDISSIMO SERENISSIMO
PRINCIPIS AC DOMINI
DN. MAURITIO GUILIELMO

POSTEATO ADMINISTRATORI EPISCOPATUS NIVIVR.
GNS. SAXONIAE, WILLAGI, CLIVIAE AC MONTIVM AN.
GARDIAE WESTPHALIAE DUC. LANTFRANCO THIRIN.
GLIAE, MARCHIONI MISSIAE, SUPERIORIS ET
INFERIORIS FVRSIAE, PRINCIPALI HERBERGIAE
COMIT. MARGAE ET RAVENSBURGAE, DUNA
STAE KAVENSTERNI, ETC.

PRINCIPIS AC DOMINI SVO CLEMENISSIMO

SERENISSIMAE PRINCIPIS AC DOMINAE
DN. MARIAE AMALIAE

SAXONIAE, WILLAGI, CLIVIAE AC MONTIVM AN.
WESTPHALIAE DUC. LANTFRANCO THIRIN.
COMIT. MARGAE ET RAVENSBURGAE, DUNA
STAE KAVENSTERNI, ETC.

PRINCIPIS AC DOMINAE SVAE CLEMENISSIMAE

AVGUSTAE PRINCEPS
ET HEREDITARIAE

A DEO DATVM

SERENISSIMVM PRINCIPEM
FRIDERICVM AVGVSTVM

SAXONIAE, WILLAGI, CLIVIAE AC MONTIVM AN.
RIA, WESTPHALIAE DUC. LANTFRANCO THIRIN., ETC.

IN REGIMINE RAVSTO

ET BONIS OMNIBUS FOR IVNATO

FOR IVNATO OMNIBUS

21. OCTOBRIS 1710. WIMB. C. P. T. N.

WIMB. C. P. T. N.

ET GRATIOMEM HANC NATALITIAM

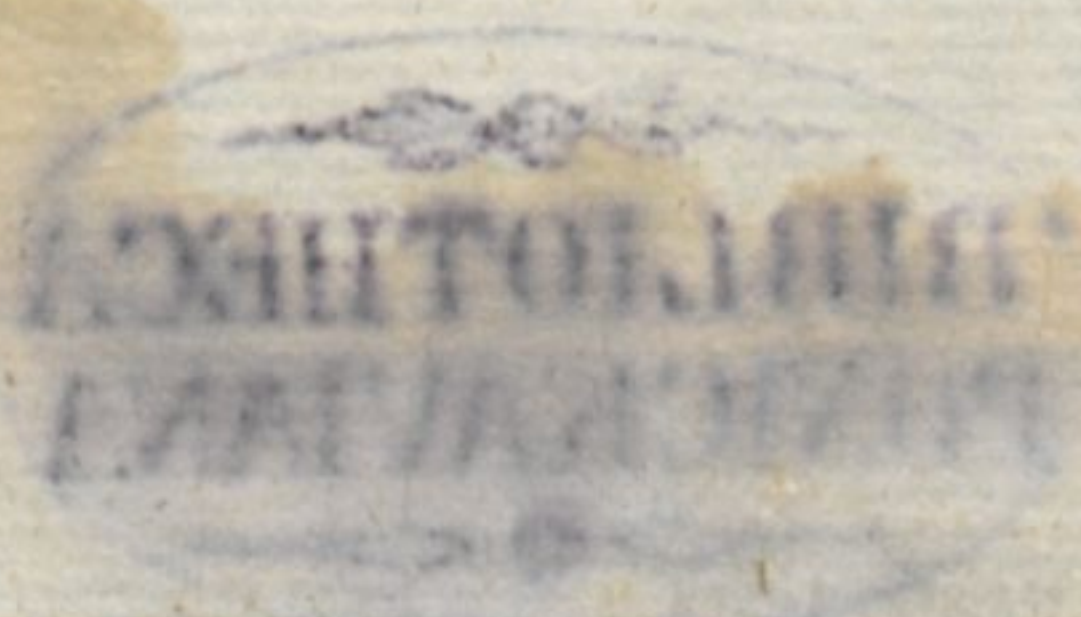
OFFERT DEVOTISSIMVS CASALVS

GOTTLOB FRIEDMANNVS DE FORNITZ

VENAE

LITTERIS KESBIAE

1710. C. C.

ANATITNASCERE PRINCEPS
SPES PATRIAE, DE COELO CONCEPTA
FVLCRVM EXCELSAE DOMVS
SAECVLI NOSTRI DECVS AC PRAESIDIVM
NOVVM EXORIRE SIDVS
NON SINE VOTIS EXPECTATVM
AC RADIIS VNDIQVE SPARSIS
NOCTEM PELLE AC SIMVL ORBITATEM
NASCERE PRINCEPS FELICITER
ET INTER MORTALES NIHIL MORTALE EXPERIRE
SOSPES IN AETATE LVBRICA
SALVVS ET INCOLVMIS PER OMNEM VITAM
PRECANTVR ITA
QVI ORBITATE SVBLATA
TE GAVDIVM IN SECVNDIS VENERANTVR
IN DVBIIS SOLATIVM
REBVSQVE FESSIS LEVAMEN
COELO DEMISSVM
LAETATVR ANTE OMNES PATER

REVERENDISSIMVS AC SERENISSIMVS PRINCEPS

MAVRITIVS GVILIELMVS

POSTVLATVS ADMINISTRATOR EPISCOPATVS NVMBVR-
GENSIS, SAXONIAE, IVLIACI, CLIVIAE AC MONTIVM, AN-
GARIAE WESTPHALIAEQVE DVX, LANDGRAVIVS THVRIN-
GIAE, MARCHIO MISNIAE, SVPERIORIS ET IN-
FERIORIS LVSATIAE, PRINCEPS HENNEBERGIAE
COMES MARCAE ET RAVENSBERGAE, DYNA-
STA RAVENSTEINII, ETC.

PRINCEPS AC DOMINVS NOSTER CLEMENTISSIMVS
CVM MATRE

SERENISSIMA PRINCIPE

MARIA AMALIA

MARCHIONISSA DOMVS ELECTORA-
LIS BRANDENBVRGENSIS, ETC.

PRINCIPE AC DOMINA NOSTRA CLEMENTISSIMA
HAERENT IN ADSPECTV PARENTES LAETISSIMO

INQVE PARVVLO ADMIRANTVR

MAGNA NOMINA MAIORVM

AVGVSTOS, MAVRITIOS, FRIDERICOS, ALBERTOS, GVILIELMOS
IN VNO OMNIA

LAETANTVR CONCORDES

ET MAGNO SIBI STETISSE HOC PIGNVS COELI FATENTVR

NEC ENIM MAGNA SVNT QVOTIDIANA
LAETITIAE PVBLICAE TOT HABEMVS TESTES

QVOT SVNT CIVES

AC SVBDITI OPTIMO PRINCIPI

CVM HIS VOTA CONIVNGIT

DVRATVRA GAVDIA SPONSVRVS

ORATIONE NATALITIA

GENEROSVS ATQVE NOBILISSIMVS IUVENIS

GOTTLOB FRIEDEMANNVS DE POELNITZ

QVEM VT FVTVRO IOVIS DIE

HORA X IN TEMPLO ACADEMICO

SVMMA PRECANTEM QVAEQVE

AVDIANT BENIVOLE

RECTOR ACADEMIAE MAGNIFICVS

EIVSDEMQUE DESIGNATVS

ILLVSTRISSIMI DOMINI COMITES

PATRES ACADEMIAE CONSCRIPTI

DOCTI ET BONI OMNES

GENEROSA INPRIMIS AC NOBILISSIMA

CONCIO COMMILITONVM

DEMISSE, OFFICIOSE, ET PERAMANTER ORO

GEORGIVS SCHVBARTVS, D.

HISTOR. ET ELOQV. PROF.

P. P. IN ACADEMIA IENENSI

A. D. XXII AVGVSTI, MDCC

LITTERIS KREBSIANIS.

PRINCIPES AC DOMINA NOSTRA CLEMENTISSIMA

HABERENT IN ADSPCTV PARENTES LAETISSIMO

INOYE PARVULO ADMIRANTVR

MAGNA NOMINA MAIORVM

AVGVSTOS, MAVRITIOS, ERIDERICOS, ALBERTOS, GAVILIMOS

IN VNO OMNIA

LAETANTVR CONCORDES

ET MAGNO SIBI STETISSE HOC PIGNVS COELI FALENTVR

RECTOR ACADEMIAE MAGNIFICE
ILLVSTRISSIMI DOMINI COMITES
PATRES ACADEMIAE CONSCRIPTI
Tuque commilitonum generosissimorum
nobilissimorumque corona cultissima,
florentissima.

Inter fatales easque commu-
nes humanarum rerum vi-
cisitudines, quibus obnoxia
est vita nostra, non minima
sane æstimanda est illa, qua contingit,
vt domui atque familiæ antiqua digni-
tate & gloria excelsæ, iamque in ipso
rerum gestarum fastigio collocatæ de-
sint,

(2.)

sint, qui maiorum usque huc gloriose
parta tueri, ipsorumque vestigiis ince-
dendo famam adaugere, & ad seros
transcribere possint nepotes. Vt e-
nim inauspicatam, maximeque tristem
regiæ stirpis sortem præteream, in
qua cernimus a longa maiorum serie
ductam gloriam, connatamque generi
virtutem, in vno tandem occidere, &
velut a terris auolare: hoc saltem con-
siderate mecum, quænam illa sentiat
detrimenta, quibus exponatur pericu-
lis regnum, in fatali hoc interitu, in or-
bitate ac solitudine hæc tristissima. Proh
DEVM immortalem! quibus tunc inco-
læ & habitatores terræ satis copiosæ ac
felicis premuntur ærumnis & miseriis?
quas perturbationes omni ex parte,
quas molitiones inter ancipites rerum
euentus deprehendunt? Satis enim con-
stat, ac per tot seculorum experimenta
comprobatum est, regnandi libidinem
miras tunc formas producere, quan-
do regnare desierunt, qui religione,
iusti-

(3.)

iustitia, virtute omni, & moderatione
in primis, a singulis DEO proximi ha-
bebantur. Nunquam succedunt pa-
res, nisi DEVS ex alto collocet eos in
throno, & regiis dotibus exornet, vt
res adflictas labentesque restituant, ac
pristinum decus concilient. Ita enim
tristes fugiunt nebulæ, & coelum nobis
præstant vndique sudum: ita procella-
rum furor mitigatur, & quæ sæua mo-
do, & aspera videbantur, diuinitus pla-
cantur, ac tranquillitate exoptatissima
perfruuntur. Quis nostrum ignorat,
quæ in beatorum insula, magnæ Bri-
tanniæ regno, propter domus regiae
fulcra vel collapsa, vel minus tuta ge-
sta sint? Non repetimus antiquio-
ra, post Eduardi VI tempora, & quæ
nulla dein superstite mascula prole sub
vtraque sorore, Maria & Elisabetha in-
ter spem ac metum peracta sunt. In
Europa non tantum, sed vbique ter-
rarum huc oculi conuertebantur.
Quæ enim sub regimine alterius im-
muta-

mutabantur, ea non sine ingenti animorum confusione, sub regimine alterius restituebantur, augebantur. Ante paucos annos, Carolo II rege, sine legitimo successore diem obeunte, noua in regno illo scena instruebatur, quæ non diu post mutata est, in dubia successoris natiuitate, quam fama ita per omnes terræ angulos disseminauerat, ut nec deinceps eam obliuio facile delere possit. In contemplandis hisce, atque cum cura recolendis non occupabimur: quia res in orbe terrarum patuit, omnium notitiæ insinuata: de qua in tanta libertate partium nihil definimus. Neque turbas a filio Caroli, duce Montmuthio, excitatas & mox confopitas, ex eadem causa describimus: quia fabula sine admiratione dimisit spectatores. Maiora supererant in regno mala, quibus nimio opere concutiebantur animi cunctorum, qui patriam amabant, & ad intestina bella inhorrescebant. Libertas enim prope

no-

(5.)

nomen exosum in aula erat, apud illos
præsertim, qui regiae dominationis mi-
nistri erant. Nulla vigorem lex ha-
bebat: non iusiurandum amplius, licet
sanctissimum inter mortales vinculum
sit, obseruari debebat. Prouidentia ita-
que & nutu diuino res in illum statum
conuersa est, in quo efflorescit hodie-
num. Sed illud felicitatem in regno
imminuit, quod fulcra domus, & he-
roicæ stirpis pignora desiderentur.
Huic malo veteres obuiam ituri suc-
cessorem in regno vel nominabant vel
adoptabant: quæ instituta nec consiliis
nostræ ætatis atque exemplis aliena
sunt. Certiora tamen semper præsi-
dia regni sunt liberi, ne ex orbitate
crescat libido regnandi, & ad iniquio-
ra stimulet eos, qui vt emineant soli,
non raro cum imis permiscent summa.
Quam anxia spes tenet Hispanos, in
successore diuinitus constituendo? At-
toniti hærent plures, rerum in regno
tam amplo non imperiti, ac diem sine
pro-

B

pro-

(6.)

prole data, vnde folium exornetur fir-
meturque, tanquam atrum & fune-
stum execrantur. In pauore defixi
hærent alii, neque explicare posunt la-
tentes causarum nexus, & quorsum re-
ferre debeant hunc ordinem factorum.
Rectissime philosophantur in tam am-
biguo rerum tractatu, qui in arbitrio
numinis æterni conquiescunt vnice,
non vana persuasi opinione, in crea-
toris manu esse, regnis dare reges,
imperii principes. Neque enim tuto
fatis mortales partiuntur orbem, ve-
lut priuati nominis patrimonium: quia
hoc nihil aliud est, quam DEI mune-
re fungi, qui pro bonitate sua immen-
sa prouidet omnibus. Qui inter gen-
tiles rationem sequebantur ac natu-
ram, a DEO precabantur, vt præfice-
ret sibi optimos. Ita autem vota iun-
gebant, ad certum in regno successo-
rem a DEO impetrandum, ne prauæ a-
liorum spes increfcerent: quare Tacitus
prudenter ait, quarto historiarum:
non

(7.)

non legiones, non classes, tam firma
Imperii munimenta sunt, quam nume-
rus liberorum. Hæc est causa, pro-
pter quam Hercules apud Pindarum
in Isthmiis pro Telamone hospite suo
intercedit, & preces ad Iouem ita for-
mat: si vnquam meam, o pater, ani-
mo lubens precationem audiuisti, nunc
audi sacras preces meas, & filium ex
Eriboea Telamoni hospiti meo con-
cede. Quam vero sanctum & inuio-
labile ius fuit hospitii inter veteres, tam
sincera erant vota precesque. San-
ctius omnino vinculum est, quo regi &
principi obstringuntur subditi. Non
enim tanquam hospites ex iure mutuo
solent æstimare obligationem, sed ex
beneficiis, quibus post DEVM cumu-
lantur ab iisdem maximis: quare non
dubitandum est, quod ardentibus vo-
tis numen venerati sint omnes, pro
augenda conseruandaque domo, &
principe largiendo successore. Qui
verum agnoscunt DEVM, & preces si-
ne

ne superstitione concipiunt ad eundem funduntque, certiores quoque esse possunt, votorum se compotes fore. Sperant enim, quæ post sacra rite peracta sperare possunt: sperant & indipiscuntur, quæ sincere expetierant, sine vana religione, sine cultu alieno. Exempla veteris æui non recitabimus in præfenti, nec longe digrediemur. Quis enim est, ad cuius aures non peruenerit lætissimum illud nuntium, quod Ciza accepimus, ardentissima piorum vota tandem cum precibus exaudita fuisse, ita quidem, vt auctor & largitor omnium bonorum DEVS, fator & conseruator generis humani, REVERENDISSIMVM AC SERENISSIMVM PRINCIPEM AC DOMINVM, DN. MAVRITIVM GVILIELMVM, POSTV-LATVM ADMINISTRATOREM EPISCOPATVS NVMBVRGBENSIS, DVCEM SAXONIAE, IVLIACI, CLIVIAE AC MONTIVM, ANGARIAE ET VVESTPHALIAE, LANGRADFIVM THVRINGIAE, MARCHIONEM MISNIAE, SUPERIORIS

ET

ET INFERIORIS LVSATIAE, PRINCIPEM
 HENNEBERGIAE, COMITEM MARCAE ET
 RAVENSBERGAE, DYNASTAM RAVEN-
 STEINII, PRINCIPEM AC DOMINVM
 MEVM CLEMENTISSIMVM, iuxta & SE-
 RENISSIMAM PRINCIPEM AC DOMINAM,
 DN. MARIAM AMALIAM, MARCHIONIS-
 SAM DOMVS ELECTORALIS BRANDENBVR-
 GENSIS, PRINCIPEM ET DOMINAM MEAM CLE-
 MENTISSIMAM, nec minus languentem huc
 vsque, & inter vota incerta anhelan-
 tem dubiamque patriam PRINCIPLE FI-
 LIO SVCCESORE, omnium delicio,
 & communi gaudio beauerit? Quis
 nostrum ignorat, solem in terris Saxo
 Citicensibus exortum esse, qui nouo
 fideris adspectu recreat mortales, & a-
 nimos caligantes inter spem metum-
 que trepida formidine soluit? Vota
 superauit hic euentus, & quod a coelo
 datum est pignus amoris, incompara-
 bili affectu excipitur a singulis. Ne-
 mo tristis: nemo ex orbitatis metu
 consternitur amplius. Latantur o-
 mnes

C

mnes

(10.)

mnes, & modos vix inire possunt, quibus hanc animi mentem explicent. Ita vero comparata est ratio vitæ naturæque humanæ, vt liberata curis, extra se velut ponatur, ac præ gaudio insperato non gestiat modo, sed & plaudat exultetve liberrime. Alius exclamat: cessant anxia vota, cessant lentæ spei tormenta: impleta est spes nostra, dum ridet in gremio PARENTVM SERENISSIMORVM tranquillitatis optatæ sequester. O spes, & gaudium nostrum! Alius, velut radio solis perstrictus, aberrat in gaudio, & maiora concipit animo, nec tam incedit lætitiis, quam cum obuio quolibet certare audet, eumque fronte serena, oculis, verborumque superare ambagibus. Sunt alii, qui, officii pietatisque memores, profitentur animum erectum, post vota tamdiu suspensa, & pulsatum suspiriis coelum. Sed iam patria tota collustratur nouo iubare, & vndique pro magnitudine gaudii gratulationes fiunt.

(II.)

fiunt. O me felicissimum, qui consi-
lium coeleste non vano impetu effari
possum: perennitatem nimirum do-
mus Saxo Citizenis confirmatam esse
in principe nato! O faustum & au-
spicatum lumen! O tempus exoptatis-
simum! Probavit in mora DEVS fidu-
ciam nostram, & piæ spei cruciatum
noluit esse irritum. Non statim indul-
sit, quod impatientius efflagitabant
mortales: sed vt solidior esset maior-
que singulorum alacritas in beneficio
diuino agnoscendo prædicandove,
spem distulit, non abstulit, pro æter-
na sua erga nos benignitate. Hic e-
nim deserere suos diutius non potuit:
quia moram tot annorum largiore
pensauit vsura. Vidit SERENISSIMO-
RVM PARENTVM pietatem non fuca-
tam: respexit ad patriæ salutem inter
signa pacis, ex Arcto refulgentia, &
dum alii sanguine madent, per strages
& ruinas publico gaudio litantes, heic
inter oscula puero fixa, inter lætissima
spe-

(12.)

ſpectacula triumphus agitur amoris.
TIBI, benigniſſime DEVS, gratias agi-
mus, quod in tempore ad nos respexe-
ris, ac coelo demiferis auxilium nobis,
vnde familia non tantum excelsa, ſed
& res patriæ communis firmatur. Si
felicitatem, qua hodie Ciza fauſtiſſi-
mo gaudet omine, ex veris momentis
æſtimare velimus, omnino DEVS illam
nullam aliam ob cauſam indulſit, quam
ob ſingularem SERENISSIMORVM PAREN-
TVM pietatem. Si quis enim noſtra
ætate inter illuſtres reperitur, qui ci-
tra vanæ & affectatæ probitatis ſtu-
dium, veriſſima eaque miranda pieta-
tis exempla demonſtrat, certe is eſt
REVERENDISSIMVS AC SERENISSIMVS
PRINCEPS MAVRITIVS GVILIELMVS:
ſi quæ heroina æui præſentis eſt, quæ
propter ardentem cultum & amo-
rem DEI, & preces deuotas pro ſalute
patriæ multis aliis præferri debet, illa
ſane erit SERENISSIMA PRINCEPS MARIA
AMALIA, quam incolumem, ac pro-
ſper-

sperime valentem, cum PRINCIPLE
 FILIO DEVS conseruabit nobis diutis-
 sime. Non ignoramus, DEVM a nobis
 coli passim in orbe terrarum: sed
 num pietas vera & infucata tutiorem
 habeat sedem, & ab inconstantia re-
 motiorem, vix putauerim. Nemo
 enim sine tacita vi atque admiratione
 interest sacris, quæ peraguntur a SERE-
 NISSIMO PRINCIPVM PARI, quin ex
 cultu sanctissimo numinis, & intenta
 cura moueatur: nemo vel adspicit
 tantum ad vultum excelsum, quin no-
 tas legat pietatis ac rectissimæ venera-
 tionis: nemo non prædicat & lau-
 dibus fert summis ardorem erga ver-
 bum diuinum. Arces cum turribus,
 & ædibus sacris, quia eminent, & alti-
 tudine operis a priuatorum ædificiis
 distinguuntur, in oculos incurrunt o-
 mnium. Sic principes, in excelso
 honorum fastigio collocati, ad se per-
 trahunt contuentium animos, & virtu-
 te excelsa dant in stuporem plebem
 D humi-

(14.)

humilem. Sol, coeli oculus, non tantum in terras hasce inspicit, ac lumine suo fouet & illustrat cuncta, sed & recreat omnes, & ne aberrant in tenebris impingantque, viam illis aperit. Quemadmodum igitur vtrumque patriæ lumen toti rei publicæ ex alto præluceat, religione erga numen coeleste, cura & amore erga subiectos, ita etiam hac in parte incomparabili studio præsit, & ad similia peragenda omnes inflammat atque stimulat. Quamprimum inuitantur ad publica sacra homines Christiani, per signa consueta, primi adsunt principes: quam primum DEO supplicandum pro salute communi, SERENISSIMUM PAR in genua procumbit ante omnes: quam primum ad alia in diuinis celebranda procedunt castæ & piæ animæ, primi adparent principes, & exempla demonstrant. Neque pietatem in templo ita solum exercent, sed & extra illud in domo excelsa habent oratoria, & conclauia pietati media-

ditationique sacrata: vbi interdium noctuque cum DEO colloquuntur, & desideria sua exponunt. Qui vero tam sancte adhærent DEO, & tam strenue recteque se ipsi permittunt, illi facile a DEO quoque impetrant, quæ salutaria sunt, ac reipublicæ profutura: quamvis non raro differat bona sua numen æternum. Qui EXCELSIS PARENTIBVS, ac patriæ datus est PRINCEPS SUCCESSOR, opinione nostra datus est sero nimis, sed in tempore diuinitus constituto, vt a promiscuo conceptu satique distingui posset eo melius. Quæ magna sunt ac duratura in terris, non fortuito impetu, sed lentæ spei molimine fiunt, consummanturve. Romani quoties olim principibus & heroibus cultum ac venerationem declarare volebant, nihil tam arduum apud eos erat, nihilque tam magnificentum excogitari poterat, quam vt in honorem illorum delubra extruerent, variisque quibus poterant ornamentis per-

per-

(16.)

perpolirent. Non opus est sumtu
tam irreligioso, non vacuo a pietate
sincera cultu: quia DEVS colitur in pio
corde ac deuoto a SERENISSIMO
PRINCIPVM PARI, quod templum
est augustum nimis, splendidum, ma-
gnificum. Sed nec opus est nouis
structuris, vbi DEVS ipse templa struit,
& quæ structa sunt, piorum princi-
pum deuotione fiunt sanctiora. Ita
vero adparet satis, quod ad causam
potius attendere debeamus, propter
quam in templis procul superstitione
& profana mente DEVS colitur. Ne-
que in templo sunt, qui adfident in-
ter concionem, ac promiscuum cœ-
tum, nec tamen faciunt pietatis offi-
cium. Si tamen ex mole structa, &
sumtu ad honorem DEI impenso
iudicandum, non minora sunt laudan-
da in PRINCIPE SERENISSIMO NO-
STRO, inque coniuge SERENISSIMA
MARCHIONISSA, MARIA AMALIA,
castissima DEI cultrice & sanctissima.
Non

Non ambitiosa Romanorum ædificia
in contentionem mittimus, non ex-
quisita Græcorum opera, marmore
& auro turgentia: sed quæ religioni
ac pietati Christiani principis conue-
niunt. Quot vero noster passim in
terris suis vel de integro extruxit, vel
temporum iniquitate collapsa, & vndi-
que deformata restituit templa? In ocu-
lis hæc sunt omnium, & a rerum intel-
ligentibus fiunt maximi. Sunt princi-
pes in sacris adpellati **NUTRITORES**
ECCLESIAE **SCHOLARVM** **QVE**,
vt præsent illis, eas tueantur contra
impetum quemuis externum, conser-
vent, dotent, muniant. Non heic lo-
quimur de iis, qui dum præsent, eas-
dem præter necessitatem ditant, ad
luxum in terris, non ad maiorem **DEI**
gloriam: eas protegent, non tanquam
in republica, sed extra illam, in statu
separato, & muniunt instar castri vel
acropoleos. Hæc non sunt alimenta,
quæ præstat nutritor, **PRINCEPS** **CHRIS-**
E **STIA-**

STIANVS, sed fomenta profani cultus. Quanta sit nostri cura in nutriendis, protegendis, & augendis sacris, ad æterni numinis honorem, verbis exprimi non potest. In nutriendis ecclesiæ ministris deest nihil, sicut nec in scholis quidquam desideratur. Abunde enim prospicitur singulis, ne ex utraque sint, qui per operas alienas distrahantur a munere ordinario. Immo sufficit, pie magis, quam magnifice religionem colere, exemplo primorum in ecclesia hominum. Qui stipendiis fruuntur in academiis, ut doctes a DEO concessas rite exornent, nec ingenia patiantur obsolescere, in partes venire debent, incorrupti testes, quam benigne, quam clementer habeantur. Si vero ad hæc beneficia respicimus, qualia sint, facile capimus quod ad ecclesiarum scholarumque incrementa referri debeant. Ne enim deficient, qui utrobique sufficientur, quoties alii vel DEVM sequuntur vocan-

cantem ad maiora, vel ex hac vita
 prorfus euocantem, succrescunt in
 spem patriæ semper iuniores: qui ta-
 men nisi munificentia SERENISSIMI
 NVTRITORIS sustinerentur, in tanta
 egestate parum efficerent. Sicut ca-
 lor solis distribuitur per inferiora, &
 leuiora quoque virgulta refouet, ita
 gratia principis ad ignota quoque ca-
 pita porrigitur, modo sint apta ad
 præclara studia. In tam egregio pie-
 tatis cultu, quid maius in terris exco-
 gitari potest? Nihil sane: quia DEVS
 indulget non sine prouidentia speciali,
 quæ maxima sunt in terris bona. At-
 qui PRINCIPEM SVCCESOREM his
 annumerandum esse, quis dubitaret?
 Verum non male repetimus heic sa-
 pientum nobile effatum: vbi adest v-
 na virtus in habitu, ibi adsunt reliquæ.
 Iam quæ prima sit a pietate, qua SERE-
 NISSIMVS NOSTER illustrat orbem ho-
 diernum, quænam secunda, in ambi-
 guo est: quia singulæ certant, ac
 præ-

12.

præferri merentur. Si pietati sororem iungimus iustitiam, non aberrabimus. Vtraque a DEO est, & ad DEVM rite colendum requiritur: in patriæ autem patre, REVERENDISSIMO ATQUE SERENISSIMO PRINCIPE NOSTRO, natiuam sibi elegisse videtur sedem. Iusti cognomen plures habuere, qui non vbiq̃ diuam hanc in oculis retinuerunt. Iusti ex generis humani suffragio audire voluerant, sed mox ex iniqua cæde, aut alia sententia peruersa, mensuram nominis vix impleuerunt. Iustus est noster, non vano elogio, & ad plausum comparato: iustus est, non vt aliis præstet maiora, sed vt peragat ea, quæ principem decent, in regimine tot aliorum. Quod enim quotidie sint, qui contra iustitiæ regulas impingant, & innocentes lædant, vitium est cum orbe natum. Vt igitur sint, qui prouideant, ne alter sine causa lædatur, nec impunitus maneat nocens, DEVS præesse voluit hominibus principes,

(21.)

cipes, qui ius reddant. Adeo vero
noster ad iustitiæ regulas est intentus,
vt DEO præstet, Cæsari & Imperio,
quæ debentur. Inter æquales eam
obseruat ita, vt cum ILLO omnes pro-
pter amorem iusti & æqui conuenire,
& exemplum adsectari velint. Quid in
propria domo lætius, quid efficacius
ad nomen excelsum laudibus profe-
quendum? Si quis ex hac virtute
amorem SERENISSIMORVM FRATRVM, si
quis COGNATORVM PRINCIPVM laudes
in nostrum collatas, explicare vellet,
quam prolixus is foret? Non capit
angustior pagina tot verba honorum,
tot iustitiæ decora, non ex more, sed
affectu sincero æstimanda. Priuati
homines ex tanta puritate in omni a-
ctu petunt solatia, inque causis suis
post DEVM non iustiozem optant iu-
dicem, non æquiozem. In regimine
præfens tanta grauitate, tanta circum-
spectione, tanta religione tribunal ex-
ornat, vt nihil superesse possit iniqui.

F

Qui

(22.)

Qui variis obnoxii sunt curis, & sollicitudinibus pro causa iuuanda promovendaque, frequentes accurrunt, & post litteras supplices oblatas conquiescunt, velut securi de exitu. Si qui causa cadunt, quod aliter fieri non potest, & necessitatem suam calamitatemque humiliter explicant, tunc veri patris instar castigat ita, vt emendetur malum, sine amissione ciuis. Amat omnes æqualiter: sed ne in prauitate contumaces fiant, aut malitiæ data opera studeant, rigorem adhibet: quem denique mali sentiunt pertinere ad iustitiæ admistrationem. Pro innocentia igitur tuenda, & ad proteruos refrenandos, maximopere occupatur. Inter præcipua tamen iustitiæ momenta semper habet, vt magis absolvat, quam puniat. Leges a maioribus latas obseruat diligenter, & sic novum illis vigorem atque perpetuum conciliat. Sic vero promptior est quilibet, ad obsequia præstanda legibus,

bus, dum videt, principem erga omnes testari in vita, quod præcipit ipse. Talis viuendi habitus allicit animos, & ad amandum inuitat: tale iustitiæ studium, de veterum opinione, ex hominibus facit DEOS, sanctos omnibus & venerabiles: talis amor ciuium facit, vt quilibet in his prouinciis se felicissimum putet, quia subest optimo principi. Communis omnium vox est, TE viuo viuimus, TE saluo & incolumi, nos pariter sospites erimus: TE propter diuinas virtutes in prole aucto, satis nos diuites ac beati sumus in terris. Nemo aut sibi, aut boni ciuis officio, satis fecisse creditur, nisi TE ita supremi numinis prouidentia commendauerit. Ita quidem omnes agnoscunt grati beneficium DEI, in pignore thori, in deposito coeli, & quæ sollicita mente possunt vbertim precantur. Inter coelestia bona, quibus OPTIMVS PRINCEPS noster abundat, & propter quæ fert præmia in terris, for-

(25.)

fortunatior aliis & superior, est prudentia atque sobrietas. Vtraque con-
nata pariter, & sanguine maiorum de-
riuata in nostrum, in primis MAIO-
RVM, quorum auspiciatissima nomina
præfert. Quis enim MAVRITIOS in-
ter Saxones, quis GVILIELMOS non
audiuit celebrari a facinoribus pul-
cerrimis? Non capit vel pagina
laudes, vel tempus admittit elogia,
quibus dudum facti sunt immortales,
ex pacis & belli artibus. Aliter enim
feri non potest, quam vt prouide, &
constanter, vtrobique res gerantur.
Habent anfractus, ac veluti latebras,
humana negotia, quibus falli & sub-
mergi possunt, etiam illi, qui lento
gradu incedunt: quare in lubrica
hac via DEVM sequuntur ducem, &
bonum genium omnes, qui in excelso
rerum fastigio collocati sunt. Qui pu-
tant ab hominibus cuncta prouideri &
caueri posse, illi maiora tribuunt ho-
minibus, quam decet. Ad exempla
ho-

1620(25.)1620

horum quoties respicio, non sine causa moueor, & mirifice afficior, quod in rebus gerendis lætiore aliis gauisi sint successu: qui tamen non aliunde magis æstimari debebat lætus & fortunatus, quam quod PRINCIPES ILLI BEATISSIMI cum DEO & res inciperent, & feliciter absoluerent. Quot contra sunt alii, qui sine numine agunt, ac sibi fere sapiunt, suæque prudentiæ adscribunt omnia? Verum quot sunt euentus improsperi, quot rerum discrimina, ex quibus certe discimus, non esse prudentiam veram, quæ auxilio coelesti destituitur? Homines quidem prospiciunt nonnulla, diligentiam adhibent, laborant, pericula adeunt, immo pereunt in his: sed vnde est, quod nec prudentissimis ex voto succedant negotia? Sapiunt soli, & non respiciunt ad illum, qui res humanas in manu sua versat, & pro hominum studiis largitur successum & euentum. Nouimus exulcerata fuisse tem-

G

pora

(26.)

pora, quibus illi vixerunt heroes. Verum inter media arma patriam conser-
varunt in tranquillitate, & ne quid in-
necessariis desideraretur, abunde pro-
spexerunt. In REVERENDISSIMO SERE-
NISSIMOQUE PRINCIPE MAVRITIO GVI-
LIELMO hæc omnia insunt, & longe
maiora, propter cognitionem rerum,
ex omni ætate & republica præstantis-
simarum: quas nouit sine prouidi-
dentia coelesti non contigisse. A
DEO igitur felicitatis tesseram impri-
mit rebus, quas ipse suscipit: per
DEVM sine impedimento pergat ad sco-
pum, eumque attingit felicissime. Ne-
que tamen omittit vnquam, aut sper-
nit humanum consilium: quia DEVS
per homines agit, & vt feliciter a-
gant, eos prudentia instruit. O feli-
ces terras, quibus talis præest heros!
o patriam fortunatam, quæ tanto
principe, tam prudenti gaudet! Quod
vero maior in hoc principe sit habitus
virtutis ac prudentiæ imprimis, ex
eo

(27.)

eo dignoscendum est iudicandumve,
quod nemo sit inter eximios veteris
prudentiæ scriptores, nemo inter ho-
diernos, quem non triuerit a primis
annis, & intime perspexerit. Sed ne-
que principes, reges & Imperatores e-
runt in tabulis familiarum, de quibus
non compertiora nouerit, quid vel ad
communem vtilitatem & incremen-
tum, quid ad commune detrimentum
attulerint. Hæc vero notitia tam sin-
gularis est ac rara, vt nemo alius in tan-
to splendore domus rerumque gesta-
rum comparari cum NOSTRO possit.
Facit hæc incomparabilis virtus, vt in
sobrietate, quæ nutrit & alit pruden-
tiam, non cedat vlli. Si propter sin-
ceram erga DEVM religionem, iusti-
tiam, & prudentiam, SERENISSIMI
NOSTRI aulam proxime accedere di-
cimus ad aulam Theodosii iunioris,
non aberramus. Laudatur ille, quod ni-
hil habuerit prius, quam cum DEO lo-
qui, per ardentem preces, per suspiria
pro

pro salute publica. De ardore hoc in
 diuino cultu iam satis egimus. Quid
 de iustitia poterimus addere? Nihil
 certe. Id quod in suppliciis maligno-
 rum aiunt Theodosio sapius in ore
 fuisse, o si reuocare possem mortuos!
 heic potius exauditur, quando iustio-
 re sensu ingeminat NOSTER: o si pra-
 vos & malignos ab interitu reuocare
 possem! Sic enim non opus esset sup-
 pliciis, quæ mali subeunt ex meritis.
 De sobrietate non inferiora debeant
 prædicari. Amat & promouet ea, quæ
 ad externum decus in aula faciunt:
 non tamen amat intemperantiam &
 vinolentiam, quæ in multis aulis hodie
 pro virtute colitur. Amat eos, qui hi-
 lari sunt & recto animo, constanti,
 pio, sapienti: non tamen hilares a-
 mat ebrios, quasi tunc sint alacriores,
 & per seria iocosve delectent. Ab-
 horret potius ab inani hac voluptate,
 per modicum se oblectandi spatium:
 sed coniuncta cum duraturo animæ &
 cor-

corporis periculo, sero nimis deploro-
 rato. Abhorret ab omni vano luxu,
 tanquam ab irritamentis malorum, &
 quæ ab aliis perduntur quotidie, re-
 feruat ad magis necessaria. Sic vero
 nunquam deest beata rerum copia;
 sic floret patria & lætatur honeste
 quæsitis. His denique bonis e coelo
 accessit patriæ decus, ac solatium ex-
 quisitissimum, FILIVS PRINCEPS, FRIDE-
 RICVS AVGVSTVS, in cuius adspectu
 tota hæret aula, & alius paternum in
 oculis vigorem, alius vero maternam in
 ore gratiam & amœnitatem commen-
 dat. Sunt non vani augures, qui ex
 tot in vultu dotibus, MAVRITII felici-
 tatem temporum, VVILHELMII studium
 in pacis & belli artibus, FRIDERICI
 VVILHELMII magnitudinem animi & ro-
 bur inuictum, FRIDERICI AVGVSTI
 heroicum impetum & celeritatem in
 rebus gerendis, nobis vndique polli-
 centur. Non maiora nobis præsidia
 DEVS largiri, nemo meliora in terris

H fa-

Ms 3462 A

(30. 10220)

fata precari, nemo certiora patriæ or-
 namenta spondere poterat. Ad Conser-
 tiunt in votis & precibus omnes, pro cœ-
 lumque suspiriis pro incolumitate
 PRINCIPIS SUCCESSORIS implent. Ipse
 quidem tanto facundia habitum non
 instructus, quantus ad gaudia publica
 celebranda requiritur: ne tamen in-
 decoro silentio pietatem comprimam,
 in hunc locum consurrexi, ut vobis-
 cum, o mei, munere deuoti hominis
 defungerer, & sincera pietatis argu-
 menta declararem. Viue amor pa-
 triæ, viue spes nostra! Viue non tan-
 tum patriæ, sed toti Imperio, ful-
 crum excelsum! Viue & per exempla
 SERENISSIMORVM PARENTVM MAIORVM
 QVE felicitatem temporum auge!
 Viue & omnium vota coelesti
 incremento supera!

D I X I

107

MC

re
re
e
p
fe
n
ra
n
n,
s
is
a
a
n
b
u
a
ii
v
d
d
r
c
D

Pen Xa 3462, Fk

ULB Halle 3
004 533 194

17, 46

Xa
3462

REVERENDISSIMO SERENISSIMOQVE
PRINCIPI AC DOMINO
DN. MAVRITIO GVILIELMO

POSTVLATO ADMIRALITATIS
GENSIS, SAXONIAE,
GARIAE WESTPHALIAE,
GIAE, MARCHIONIAE
INFERIORIS LVSAVONIAE
COMITI MARCAE
STAE
PRINCIPI AC DOMINO

VMBVR-
VM, AN-
THVRIN-
RIS ET
BERGIAE
DYNA-
TISSIMO

SERENISSIMAE
DN. MAR

OMINAE
ALIAE

SAXONIAE, IVLIACIAE
WESTPHALIAEQVE
DOMVS ELECTORVM
PRINCIPI AC DOMINO
PROPTER S
ET FI

NGARIAE
ONISSAE
SIS ETC.
NTISSIMAE
AM

SERENISSIMO
FRIDERICO

M
TVM
ANGA-
ETC.

SAXONIAE, IVLIACIAE,
RIAE, WESTPHALIAE
IN RE
ET BONIS
PO
SVBIECTIS
ET ORATIONIBVS
OFFERT

O
TV
TIAM

GOTTLOB FRIDERICVS

ELNITZ.

LITTERIS KREBSIANIS.

C I O I O C C.

